

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА РЕИЗБОР ПРОФ. ДР ДЕЈАНА ТОДОРОВИЋА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА

Одлуком изборног већа Филозофског факултета од 21. 02. 2013. изабрани смо у комисију за реизбор ванредног професора за ужу научну област Општа психологија, на Одељењу за психологију. На конкурс се пријавио др Дејан Тодоровић, досадашњи професор на том предмету. О његовом раду можемо извести следеће.

У периоду од последњег избора у звање ванредног професора 2008. године, Дејан Тодоровић је објавио шест радова, учествовао на девет интернационалних и две домаће научне конференције, и одржао шест предавања по позиву, од тога четири на јапанским универзитетима. Био је рецензент неколико интернационалних часописа из области визуелне перцепције, за које написао преко 30 рецензија. Руководилац је пројекта *Фундаментални когнитивни процеси и функције*, који је од Министарства за науку и образовање оцењен највишом оценом у оквиру пројекта друштвених наука. Према сајту Google Scholar, његови радови су до сада цитирани 910 пута, од тога 248 пута од 2008. године, скоро искључиво у интернационалним часописима (видети <http://scholar.google.com/citations?user=idYPHVUAAAAJ&hl=en>). Према библиометријској анализи српског Центра за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН) из 2008., један његов рад је био најцитиранији чланак у категорији 'самостални домаћи аутор', са, тада, 55 цитата (тренутно тај рад има 104 цитата). Његов рад 'Gestalt principles' у интернетској енциклопедији Scholarpedia до сада је прегледан преко 150.000 пута (http://www.scholarpedia.org/article/Gestalt_principles).

У оквиру његових активности од последњег реизбора спада и рад на самосталној монографији под насловом *Реалност и илузије: утицај контекста у визуелном опажању*, који је приведен крају, и књига је спремна за штампу. У сарадњи са Артуром Шапиром са Америчког универзитета у Вашингтону, последњих година припрема зборник радова под насловом *Компендијум визуелних илузија*, коју ће издати Oxford University Press. За књигу је прилоге написало преко 80 аутора, а требало би да изађе из штампе крајем ове или почетком следеће године.

Дејан Тодоровић ради на предметима Методологија психолошких истраживања, Психологија опажања, и Академске вештине 1 на основним студијама, Визуелна перцепција и Академске вештине 2 на мастер студијама, и Перцепција1 и Перцепција 2 на докторским студијама. Компјутерске презентације његових предавања доступне су студентима на факултетском интернетском сајту предмета. У периоду од последњег избора учествовао је као члан комисија у већем броју дипломских радова, неколико мастер и магистарских радова, и два докторска рада. Био је члан комисије за акредитацију Одељења за психологију и докторске комисије Филозофског факултета. Такође је био ангажован у популаризацији експерименталне психологије, у оквиру манифестација као што су Ноћ музеја, Фестивал науке, и презентације Одељења за психологију средњошколцима.

Приказаћемо четири рада проф. Тодоровића, објављена после последњег реизбора. Прва три су експериментална, а четврти је прегледног типа.

Todorović, D. (2009). The effect of face eccentricity on the perception of gaze direction. *Perception*, 38(1), 109-132.

Овај рад је наставак ауторових истраживања опажања правца погледа, перцептуалне вештине важне у социјалној комуникацији. Иако изгледа логично да се правац погледа процењује само на основу ексцентричности дужице посматране особе (положаја дужице у оквиру беоњаче ока), он

такође зависи и од оријентације њене главе. Један од индикатора ове оријентације је ексцентричност лица, одн. положај унутрашњих елемената лица (очи, нос, уста) у оквиру пројекције контуре главе. Код природних лица ексцентричност је конфундирана са многим другим потенцијалним индикаторима оријентације главе, док се код схематских лица може изучавати у изолацији. У раду су демонстриране упечатљиве илустрације дејства ексцентричност лица, код којих се исте очи на различитим схематским лицима опажају да гледају у различитим правцима. У четири експеримената манипулисани су ексцентричности дужица и лица у схематским лицима, и показано је јако и доследно дејство ових чиниоца на опажање правца погледа у различитим задацима. Један додатни експеримент је потврдио постојање тзв. ефекта Мона Лизе за оваква лица. Приказано је једноставно математичко објашњење комбинованог ефекта ових индикатора на опажање правца погледа, а такође је понуђено и објашњење ефекта Мона Лизе.

Todorović, D., (2009). The effect of the observer vantage point on perceived distortions in linear perspective images. *Attention, Perception & Psychophysics*, 71, 183-193.

Овај рад је наставак ранијих истраживања из области опажања перспективних слика. Неки аспекти слика и цртежа изведених према правилима линеарне перспективе могу изгледати неадекватно. Овакве дисторзије се могу уочити на два цртежа Фредемана де Фриза, и односе се на утисак елиптичних (уместо округлих) и нагнутих (уместо усправних) стубова. Узроци дисторзије могу бити интринсични, као на пр. кршење тзв. Перкинсових правила, или екстринсични, као што је посматрање слика са положаја другачијих од центра пројекције. Након што су центри пројекција ова два цртежа одређеним поступцима геометријски реконструисани, утврђено је да су они на веома малом растојању од цртежа, и да се стога не могу користити у нормалном посматрању. У два експеримента као стимулуси су коришћени увећани примерци ових цртежа, што је омогућило њихово посматрање из положаја центра пројекције. Посматрани из ових центара, опажаји дисторзије су се изгубили или су знатно ослабили. Дисторзије при посматрању из других положаја биле су мање него што предвиђа геометријска нализа, можда услед противречних индикатора дубине. Резултати су релевантни у практичне сврхе конструкције верних приказа тродимензионалног простора дводимензионалним приказима.

Radonjić, A., Todorović, D. & Gilchrist, A. (2010). Adjacency and surroundedness in the depth effect on lightness. *Journal of Vision*, 10(9):12, 1–16.

Овај коауторски рад наставља ауторова дугогодишња истраживања опажања ахроматских боја. У ранијим истраживањима један од коаутора (Гилкрист) је показао да тродимензионална организација простора може да има снажан утицај на опажање светлине, тако да идентична површина, опажена у различитим просторним контекстима, може да изгледа скоро црно или скоро бело. Главни допринос аутора овом раду је осмишљавање репликације данас скоро заборављених сродних експеримената Лајоша Кардоша из периода између два светска рата, који су антиципирани бројна савремена истраживања. У ту сврху аутор је и превео неке Кардошеве радове са немачког језика на енглески. Методолошким побољшањима Кардошевих експерименталних нацрта потврђен је утицај просторне организације на опажај светлине.

Todorović, D. (2011). Where do the Gestalt principles come from? *Humana Mente*, 17, 1-20.

Гешталтистички принципи (правилности артикулације фигуре и позадине и закони визуелног груписања) објашњавају организацију визуелног поља. У овом раду-есеју, аутор се бави

недовољно разматраним питањем објашњавања порекла самих гешталтистичких принципа. Дискутована су три правца одговора. Одбачен је први одговор да не треба тражити објашњења феноменолошких чињеница изван домена самих феноменолошких чињеница. Разрађена су два друга одговорана питања порекла, која се међусобно не искључују, наиме да основа гешталтистичких принципа лежи у претходном искуству, као и у структури визуелног нервног система. Размотрена је критика оваквих правца одговора од стране класичних гештALT психолога, и указано је како се на такве критике може одговорити. Предложено је да је биолошка основа гешталтистичких принципа у томе да они функционишу као хеуристичка правила за регистрацију присуства физичких објеката.

Закључак

Кандидат је од последњег избора имао изузетно квалитетну научну продукцију у врхунским међународним часописима, о чему сведочи њихова цитираност у светским библиометријским базама. Поред радова објављених у часописима, кандидат је завршио монографију под насловом *Реалност и илузије: утицај контекста у визуелном опажању*, која је спремна за штампу, а у сарадњи са Артуром Шапиром са универзитета у Вашингтону, приводи крају припрему зборника радова под насловом *Компендијум визуелних илузија*, коју ће издати Oxford University Press. Кандидат успешно води пројекат *Фундаментални когнитивни процеси и функције* Министарства науке и образовања који је од Министарства изузетно добро оцењен. Имајући све ово у виду, задовољство нам је да Изборном већу Филозофског факултета предложимо да проф. Дејан Тодоровић буде поново изабран у звање ванредног професора за ужу научну област Општа психологија на Одељењу за психологију Филозофског факултета.

У Београду, 17. април 2013.

КОМИСИЈА

Проф. др Александар Костић
Редовни професор

Проф. др Слободан Марковић
Ванредни професор

Проф. др Сулејман Хрњица
Редовни професор у пензији